

Disputatio metaphysica de facili & difficili

<https://hdl.handle.net/1874/340991>

DISPUTATIO METAPHYSICA
 DE
FACILI & DIFFICILI.
 QUAM

Favente Deo Opt. Max.

SUB PRÆSIDIO

D. PAULI VOET J. U. D. & L. A. M. Meta-
 physices ac Logices in almâ Academiâ Ultraje-
 ctinâ Professoris ordinarii,

Publicè defendere conabitur,

WILHELMUS SALIUS Wal-Zeelandus.

Ad diem 30. Novemb. hora octava.

ULTRAJECTI,

Ex Officina JOHANNIS à WAESBERGE,

—
 Anno M DC L.

Doctissimo Piiſſimoque Viro,

D. THEODORO SAEL, Ec-
clesiæ Arnemudanę Pastori vigilantissimo. Patri
suo, filiali amore, quoad vivat, colendo & hono-
rando.

S I C E T

Præstantissimo Doctissimoque Viro,

D. ISAACO SAEL, Patruo suo di-
lectissimo & plurimum honorando,

N E C N O N

Eximia doctrina & pietate conspicuis Viris,

D. CORNELIO BEUCKELAER. (Illis Pastoribus vigilan-
D. JOHANNI BOLLE. (tiffimis & cognatis suis
D. JACOBO van HECKE. (dilectissimis.
Huic Pastori & ami-
co quoad vivat hono-
rando.

P R A E T E R E A

Doctissimo atque Eximio

D. IOHANNI LUDOVICO, Re-
ctori solertissimo Gymnasii Zirizeani de studiis suis bene
merito.

Hoc exercitium Philosophicum humanissime

Inſcribit, Offert, & Dedicat

WILHELMUS SAEL, Resp.

FACILI & DIFFICILI.

T H E S I S . I.

Hefibus anterioribus à me explicata, fuit ratio Potentię & Actus, ibidemq; dictum, *Potentia* vocabulum duplicem admittere significationem, vel in quantum sumitur pro ente nominali, nondum existente, sed potente existere, vel in quantum accipitur pro ente existente, sed habente in se potentiam ad aliam aliquam perfectionem, quę si illi superadveniret, nihil adveniret impossibile. Quacunque acceptione sumatur vox *Potentia*, illi applicari poterunt ratione ejus quod produci posset, termini, modi, denominationes (prout quis eas vocare lubuerit, per me licet). *Facilis*, & *Difficilis*. Quod enim est in potentia objectiva, existentiam seu actum entitativum recipere poterit, adeoque ex potentia ad actum ducetur, vel *facile* vel *difficiliter*. Rursum, quod est in potentia subjectiva, strictè dicta, aut obedientiali, recipere dicitur novam perfectionem superadditam, vel *facile*, vel *difficiliter*.

Cum igitur *facile* & *difficile* dicatur potissimum in ordine ad potentiam, cui aliquid sit facile, aut difficile factu: quia ubicunque nulla potentia aliquid producendi, ibi nec quicquam facile aut difficile fieri potest: cum quod nihil possit, aut ne quidem hoc possit, difficulter quicquam posse, immerito dicatur: & quod difficulter fit, etiamnum posse fieri, quamvis ægre, censeatur. Vterius cum fieri ponatur parte causę potentiam, per quam id fieret, quod fieri posse asseritur: satis superque colligitur *facile* & *difficile* primo ex-

plicari in ordine ad virtutem efficaciorē vel debiliorem, consideratam à parte causæ, secundum quam vel magis vel minus expedite operatur, in effectus intenti productione.

III.

Eapropter hæc thesi non de omnibus aliis *facilitatis* aut *difficultatis* speciebus sum acturus, utpote de quibus agant alibi vel Philolophi vel Theologi. Secundum quos etiam *facile* & *difficile* considerantur in ratione perceptionis, seu in ordine cognitionis *facilioris* & *difficilioris* distinctæ, confusæ; quo etiam referuntur disputationes variæ variorum, de primo cognito in ordine percipientis potentie, tam intellectivæ, quam sensitivæ. Tantum mihi proposui explicationem *facilis* ac *difficilis* in ordine effectiois seu productionis cujuscunque entis & entitatis.

Vnde primo *facilitatis* definitio talis esse poterit. *Est aliquis dependentiæ modus, secundum quem unum ens ad alterius entis virtutem expedite sequitur.* Non addo definitioni: *sine resistantia*; uti nonnulli volunt. Quia in productione hujus aut istius entis, nondum extra potentiam objectivam constituti, à parte objecti proprie non datur resistantia; cum nihil resistere dicatur nisi quod sit, & habeat quicquam à parte sui, per quod resistat; nihil autem detur à parte ejus, quod non est, per quod obviam eatur efficacie virtutis agentis, quodque illi positive obstaculo esse possit quo minus aliquid agat. Adeo ut frustra fingatur resistantia à parte Chimeræ, Hircoerivi9 vel alla quæ difficultas; cujus nomine à Deo talia produci non posse dicantur. Nisi quispiam adeo abusive vocabulum resistantie interpretetur, ut per illam, à parte objecti intellectam velit, talis objecti impossibilitatem, in terminis re-pugnantiæ, quæ quia esse non poterit, resistere virtuti efficiens negative dicatur. Additur in defo est *dependentiæ modus*. Nihil quippe ad alterius virtutem subsequitur, quod non quoquo modo, ab eo, ad quod subsequitur, dependeat. Idque eo magis, quo plus per virtutem entis antecedentis produ-

producitur; cui si non in totum, saltem pro parte debet, quod sit vel simpliciter, vel secundum quid, supple, ens tale. Dicitur porro. *Vnum ens ad aliud sequi*; quia quod sit per potentiam seu virtutem cuiusdam causæ, res est, sive primum producatur, sive in eo producto, aliquid novi producatur. Etenim, non nisi effectuum, facilis vel difficilis est productio, ergo non nisi entium. Cum effectus & causæ nomina, sint nomina affectionum entis realis.

Vnde quaeritur, utrum malitiæ, seu peccati, sit facilis vel difficilis productio. Resp. 1. Malitiæ, qua talis, per se nec facilis nec difficilis est productio, quia uti dictum, non nisi effectuum, est productio. Verum malitia non est effectuum, sed potius defectuum, cum causam habeat non effectivam, sed defectivam.

2. Dici tamen poterit, aliquo sensu vitii difficilem seu facilem esse productionem, in quantum, qui deviat à bono, vel sine reluctatione, sive remorsu deviat, quia cum oblatione peccat; vel cum remorsu conscientie, cum aliquâ pugna deviat. Atque tum potius resistentia, vel facilitas est à concomitante ente, quam ab adjunctâ malitiâ.

3. Dici poterit, per modum oppositi habitus facilem aut difficilem esse peccati productionem in quantum virtutis habitus; vel facile, vel difficulter acquiritur, expellitur. Quo sensu, illud tritum explicandum: facilem esse ad vitia regressum. homines esse in vitia pronos, faciles: id est, virtutis viam esse acclivem; ut in Cebetis tabulis hoc expressum est, gradienti ad Salutis ædes, multa obstacula, & difficultates obiectas fuisse.

VI. Additur in definitione: *sequitur expedite*: in eo quippe consistit differentia inter facile & difficile. & comprehendit vocabulum, *expedite*, facilitatem in modo producendi, circumstantiis, efficaciam, augmento, intentione virtutis producentis, &c.

VII.

Ex quibus omnibus jam dictis satis innotescet, in quo consistat ratio formalis *Difficilis*. Cum enim oppositorum uno cognito, cognoscatur alterum: & oppositorum prædicata sint opposita. Tantum danda erit opposita *facilitati*, *difficultatis* definitio. *Difficile est, quod ad potentiam alterius non expedite sequitur.* Duo dicuntur, 1. difficile quod est productum, adhuc sequi ad potentiam alterius. 2. Sed sequi, non adeo expedite. Vnde colligitur, per prius *Difficile* distingui adhuc ab *impossibili*, quod nunquam, ergo nec ægre, ad cuiusquam sequitur virtutem. Per posterius autem distingui, à *facili*, secundum quod aliquid dicebatur expedite sequi. Neque moxior, quod *difficile* quandoque illud dicatur, quod *impossibile*. ut quando dicitur, *quam ægre intrabunt divites, in regnum caelorum*, id est, non intrabunt illi, qui omnem fiduciam in divitiis positam habent, quia tales locutiones sunt minus proprie. Præterquam quod etiam vice versâ locutione *impropiâ* illud dicatur *impossibile* quod *difficile*, quia videtur esse impossibile. Sic loquitur D. Paulus ad Galat. 4. vers. 15. *Testimonium reddo vobis, quod si fieri potuisset, oculos vestros effossos dedissemus mihi.* Quod tanquam *impossibile* per *impropium* loquendi modum hic refert Paulus, non erat absolute impossibile, quia in Oedipo exemplum contrarium est; sed quia nihil carius est nobis oculis nostris, videbatur esse, inspecto hominum ingenio, quo se, & sua membra, amant, fovent profus impossibile.

VIII.

Quod dicitur in definitione *difficilis*, aliquid *non expedite sequi*. ne tam referatur ad effectus indivisibiles, qui fiunt & producantur in momento, quam quidem ad preparamenta, ipsos effectus antecedentia, ad intensiorem virtutem, etiam virtutem prætensorem, etiam ad tales effectus, qui secundum aliquam successionem producantur. Sic nulla sit generatio, nisi antecedentibus quibusdam alterationibus. nisi virtuti virtus cumuletur. Sic non superabitur una qualitas ab

aliâ

aliâ qualitate in instanti, sed per moram vel per aliquam successione superabitur, quod aliter superari non poterat. Cunctando fertur cunctator ille Maximus, rem Romanam restituisse, quæ restitui aliter non poterat. Arbor ut cadat, non unico, sed pluribus opus est ictibus. Ergo paulatim perficitur, producitur, consumitur, destruitur, quod momento non poterat.

IX.

Ex quibus jam dictis consequitur omnia, quæ fiunt à creaturis, fieri cum aliquâ difficultate; quia nihil fit à creaturis, nisi cum tempore. In qua etiam distinguitur operatio dæmonis, mira edentis, ab operatione Dei; nunquam quippe illa miracula dicenda, quia nunquâ in instanti fiunt: semper enim cum præparamenti perperantur, etiâ si videantur in instanti, quoad nos fieri. ergo adhuc aliquam moram exigunt. Hinc etiam colligitur à parte Dei nullam dari difficultatem in operando: quia quicquid vult, potest sine præparamenti, sine intentione virtutis, cum ejus virtus intensissima, potest etiam sine mora. Quicquid enim in quocunque momento gaudet virtute intensissima, quocunque momento, omnem difficultatem, si quæ sit, superare poterit. Tum quia nullibi dari potest infinita difficultas; illa quippe nunquam exhauriri posset, & per consequens non esset difficultas, quæ definita fuit quod superetur, sed non nisi ægre: Ergo quondam exhauriatur. Neque enim hic fingimus cum Poëtis aut dolia pertusa, aut cribum quo aqua hauriatur, aut Ixionis rotam, aut Sisiphi saxum, &c. Tum quia si daretur productio entis non infiniti, non posset à parte ejus esse difficultas infinita. Igitur cum si quæ sit difficultas, eam finitam fore necessum sit. Et ista, quæ à parte Dei datur potentia sit infinita. Neque uno & altero momento, se ipsa sit aut intensior, sed in quocunque momento id habeat, quod aut unquam habebit aut habitura est, citra sui augmentum aut decrementum; neque etiam ratione diuturnitatis possit fieri major, cum quod infinitum majus esse se nequeat: Sequitur id quod momento per potentiam

tiam divinam fieri non potest, per eandem fieri nunquam posse. Idque eo magis, quod difficultas, quæ finita, infinites ab infinita potentia superetur. Ergo quicquid fieri potest, momento fieri poterit. idque multo maxime, quod nihil illi difficile, cujus solo nutu, vel verbo, quidvis existit.

X.
Superest ut inquiram in originem in genere aut *difficultatis*, aut *facilitatis*, quæ erit vel major vel minor proportio, aut proportio; quæ inter causæ virtutem, & effectum producendum existit. Ne hic autem quisquam per disproportionem intelligat, aut disconvenientiam in aliquo genere, ut si forte cælum producat insectilia, aut disconvenientiam contrarium, ut quando ex contrariis contraria producuntur. Sed tantum elongationem majorem inter potentiam & actum, in ordine virtutis producentis ad objectum. Quo sensu, quia maxima dicitur esse elongatio, inter nihil & ens, non *facile* aut *difficile*, in ordine creaturæ tale quid dici poterit, ut ex nihilo producatur, quia prorsus creaturæ impossibile est. Et quod impossibile est, differentias *facilis*, aut *difficilis*, in quantum est impossibile, non recipiat. Qui sensus nisi assumatur, absurdus oriretur sensus. Ex. gr. à Dæmone non generari hominem constat: & tamen ab eo, produci posse vermes nemo negabit: major tamen in genere entis est dissimilitudo inter posterius, quam prius. Ex quo exemplo colligitur, in *difficultatis* explicatione non respici, tam disproportionem entium ad invicem, quam quidem potentia & actus, & virtutis producentis in ordine ad producibile.

XI.
In specie oritur *difficultas* producendi effectum. Vel ex resistantia termini à quo. Vel ex præstantia termini ad quem, vel ex indispositione subjecti; vel ex medio per quod; vel ex multitudine agentium circumstantium, oppositorum; vel tandem ex ineptitudine principii agentis, quibus singulis difficultatis modis, quivis de se exempla facile applicuerit.

COROL.

Corollaria Respondentis.

- I.
Primum Ens est ubique.
- II.
Unum Corpus cum movetur est tantum in uno loco simul.
- III.
Deus non est causa mali.
- IV.
Angeli generare non possunt.
- V.
Angeli ex se futura contingentia prædicere nequeunt.
- VI.
Angellorum numerus nobis est incognitus.
- VII.
Malum quia malum non habet rationem finis.
- VIII.
Nulla stella scintillant.
- IX.
Terra est elementum siccissimum.
- X.
Stellarum numerus nobis est ignotus.
- XI.
Stelle sunt ejusdem materiei cum Sole.
- XII.
Ex cursu Stellarum nihil certi prædici potest de futuris contingentibus.

Præ.

Præstantissimo D. Respondenti.

HOste triumphato, victor DUX, atque
secundo

Marte ferox quondam læta trophæa tulit;
Ast te victrices lauri monumentaque
Nulla

Delectant, nullus sanguine tinctus ager:
Diva Themis pro Marte tibi; fit arena
Lycaum,

Et quatit arma sacræ Palladis alma cohors?
Omnis ab ingenio labor est, Ratione
triumphus,

Præstat & officium lingua diferta suum.
Astræ tu miles ibi sale pectore
tincto

Obvia diffringis cornua, & arte dolos:
Hicce ^{Sophia} sagax, te stat defensa,
patrono:

Hostibus hic victis induperator ovas.
Ergo age flos juvenum, quo te rapit æmula
tanti

Spes patris, excelsas aggrediare vias:
Sic patriæ mox grande decus lumenque
futurus,

Sicut tua post cineres fama perennis erit.

Individuo ac singulari Amico suo

Cecinit

I. CLEMENTIS.